

دیدگاه

شماره: ۸۳۱	موضوع: توسعه صادرات نیازمند ساختار مشارکتی
تاریخ: ۱۳۹۷/۰۳/۰۷	

توضیح اجمالی: اقتصاد ایران یک اقتصاد نفتی، دولتی و غیر رقابتی است و تاکنون به طور جدی در معرض رقابت خارجی و حضور بازیگران بزرگ، کارا و توانمند اقتصاد جهانی قرار نگرفته است. این عارضه موجب ناکارایی سیستم تجاری و بازیگران این صحنه گردیده به طوریکه هم زمین تجارت، هم بازیگران آن و هم قوانین حاکم بر این محیط، همه ناکارا و به نوعی بازدارنده تجارت و به خصوص صادرات هستند. همچنین فرایند صادرات به گونه‌ای است که دستگاه‌های اجرایی متعددی در آن دخیل هستند و یک نهاد خاص به تنهایی قادر به پاسخگویی به همه مشکلات صادرکنندگان در دستگاه‌های مختلف نیست، اگر همه دستگاه‌های درگیر، نگاه صادراتی داشته باشند و با رویکرد حل مشکل صادرات به موضوعات بنگرند فرایند صادرات روان تر طی خواهد شد. لذا به نظر می‌رسد لازم است ساختار جدید و چابک تری برای تسهیل فرایند صادرات با رویکرد "مشارکت همه دستگاه‌های مرتبط اجرایی کشور" طراحی نمود.

مشکلاتی که از سوی تجار، صادرکنندگان، انجمن‌ها و اتحادیه‌های تولیدی و صادراتی کشور مطرح می‌شود نشانگر دو مشکل و عارضه اصلی در ساختار اقتصادی کشور در کنار مشکلات موردی در بازارهای خارجی سر راه صادرات است:

۱- عدم وجود زیرساخت‌های تجاری مدرن و مناسب از قبیل سیستم به روز، در دسترس و مقرون به صرفه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی، پایانه‌های صادراتی و بالاخره مرزها و گمرکات مجهز.

۲- ناکارایی عملکرد نهادهای اجرایی موثر در امر صادرات نظیر بانک‌ها، بیمه‌ها، امور مالیاتی، گمرکات و... و عدم پاسخگو بودن آنها به مسائل و مشکلاتی که فرا روی صادرات قرار می‌دهند.

نکات کلیدی:

- در سطح دولت بایستی کلیه نهادهای دخیل و موثر در فرایند صادرات نسبت به قوانینی که وضع می‌نمایند و عملکردی که در اجرای قوانین دارند و تأثیری که بر روند صادرات کشور دارند مستقیماً پاسخگو باشند. لذا از این منظر ساختار هدایت فرایند صادرات کشور را می‌توان در سه سطح نهاد عالی، نهاد ناظر و نهاد مجری (پاسخگو) باز تعریف کرد. صادرات نیازمند یک ستاد فرماندهی واحد است و یک نهاد باید به عنوان نهاد ناظر در این ساختار عمل کند و نهادهای اجرایی اصلی دخیل و موثر در فرایند صادرات در زیر مجموعه این نهاد ناظر همگی پاسخگو باشند.

چنانچه شورای عالی صادرات کماکان قدرت اجرایی در سطح شوراها را ندارد (یعنی مصوبات آن در حکم مصوبات هیأت وزیران نیست) لازم است این شورا با وظایف و اختیارات کامل آن مجدداً احیا گردد و یا ستاد فرماندهی واحدی در این خصوص شکل گیرد. همچنین سازمان توسعه تجارت به عنوان نهاد ناظر عمل نماید و از دستگاه‌های اجرایی موثر در فرایند صادرات، گزارش عملکرد دریافت نماید. تعیین شاخص اختصاصی عملکرد توسعه صادرات هر دستگاه با کمک دستگاه اجرایی مربوطه از امور مهم در این زمینه بشمار می‌رود.

با توجه به اینکه مشکلات اصلی صادرات در محورهای همچون امور بانکی، روابط کارگزاری و نرخ ارز، تأمین مالی صادرات، ضمانت‌نامه و بیمه‌های صادراتی، بسته‌های حمایتی و تشویق صادرات، مالیات ارزش افزوده، امور لجستیک، توسعه زیرساخت‌های صادراتی (پایانه‌ها)، امور ترویج صادرات و قوانین و مقررات حمایتی، پیمان‌های تجاری منطقه‌ای و بین‌المللی قابل طبقه بندی است، می‌توان برای هر محور یک نهاد پاسخگو زیر نظر نهاد ناظر در نظر گرفت که همگی در زیر چتر قانونی شورای عالی صادرات یا ستاد فرماندهی توسعه صادرات فعالیت خواهند کرد. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی در عین حال که می‌تواند در نقش مشاور نهاد ناظر عمل نماید لازم است در حوزه وظایفی که برای هدایت بخش خصوصی به عهده دارد پاسخگو باشد. در این ساختار همچنین امور ترویجی صادرات (رایزنان بازرگانی، نمایشگاه‌های داخلی و خارجی و هیأت‌های تجاری)، پیمان‌های تجاری منطقه‌ای و بین‌المللی و قوانین و مقررات حمایتی تجاری از جمله وظایف ذاتی سازمان توسعه تجارت محسوب می‌گردد که لازم است در کنار وظیفه نظارتی خود در این زمینه به عنوان نهاد پاسخگو ایفای وظیفه نماید.